

W Á G N E R

országzerte elismert elsőrendű magyar
hangszer- és beszélőgépek áruháza

Budapest, József-körút 15.

Telefon: József 35—92

Fiók: IX., Ráday-utcza 18.

Mandolin.

Igen finom kiállítású kitűnő hangú, 8 húros csak 100 korona. Jobb kivitelben 120 K-tól 200 K-ig. — Nagy iskola hozzá 5 korona. Táská 30 korona.

Okarina.

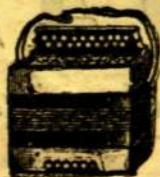
Ezen új és kedvelt hangszer a fuvolához hasonló rendkívül kellemes hangot ad. Kévsz gyakorlatlaltal legrövidebb idő alatt képes bárki rajta játszani. Ára: 4, 5 és 6 K-tól 30 K-ig. Iskola ingyen.

Fuvó-trombita.

A hangverseny-trombita igen könnyen fújható, 30 primhangot és 4 másod-akkordot foglal magában. Finom kivitelben, 12 billentyűvel, tokkal, iskolával csak 30 és 40 K.

Kétsoros hangverseny-harmonika.

Magas finom szekrényű, 19 fedett billentyűvel, 6 bőgővel, acélhangokkal, erős fuvóval, gyöngyhásgombokkal csak 200 kor. Finomabb 250 kor. Erős vállszalaggal.

Tölcsérszerű hangverseny-beszélőgép.

Gyönyörű kiállítású, rendkívül tiszta és kellemes hangú, valódi Eufon tölcsérszerű hangverseny-beszélőgép, 300 drb tüvel 300 koronától 1000 koronáig. Hangtelmes újítások nagy raklára.

Varázsfuvola.

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. A Varázsfuvola 20 acélhanggal és kellemes bőgőkisérlettel van ellátva. Ára tokkal, iskolával csak 25 és 30 korona.

Gitár.

Igen jó kivitelben 150 K, finomabb gépezettel 170 K. Egész finom 200 kor.-tól, 300 koronáig. Nagy iskola hozzá 5 korona. Gitár-táska 35—K.

Hangverseny-beszélőgép.

E pompás kiállítású, hatalmas hangú, óriási hangverseny-beszélőgép, 200 darab koncert-tüvel csak 200 korona. Finomabb kivitelben 300—400 K.

A tábortéri művész-színharmónika-készlet.

3 darab kisalakú (Művész-színharmónika), különféle hangolásban, iskolával, ajándékkal csak 25 K. — Ugyanez, finomabb kivitelben 30 K. Kétoldalu 30, 40 K.

Iskolahegedű.

Kitűnő hangú, remekül kidolgozott domboru (Stanier)-hegedű, tokkal, vonóval és 16 drb felszereléssel együtt csak 140 kor. — Ugyanez finomabb kivitelben francia hegedű-alaku tokkal 150 és 200 korona.

Kérjen a saját érdekében fényképes hangszerárjegyzéket ingyen és bérmentve! Megrendeléskor előleg küldendő. — Lejátszott vagy törött hanglemezeket jó árért megveszünk. Figyeljen a (WÁGNER) névre, hogy máshoz be ne tévedjen.

4. SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, JANUÁR HÓ 26.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 1 Kor.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 48.— korona
Félévre — 24.— korona.
Negyedévre — 12.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldíj is esatolandó.

AZ AMERIKAI POLITIKAI BIZOTTSÁG TAGJAI WASHINGTON SZOBRÁNÁL A VÁROSLIGETBEN.

SZEGEDI EMMA, SZINÉSZNŐ.

REGÉNY. — IRTA MOLY TAMÁS.

(Folytatás.)

Emma lehajolt hozzá:
— Mit akarsz, pajtás?
— A néni nem megy el? — kérdezte a kisfiú sügva.
— Nem megyek el, pajtás.
— Itt marad?
— Úgy látszik, itt maradok, pajtás.
— Akkor jól van, pajtás! — mondotta Laczika elégedetten.

Ezen mindnyájan őszintén nevettek.
— De most én is a dolgom után látok, édes cimborám, — kezdte Ilon, — mert még rám esteledik, s akkor a nagy diófa alatt hálhatok, a mi nem jó, mert az esték meg az éjszakák már hűvösek, mégis csak itt az ősz, hiába virágozik odakünn az a bolondos gesztenyefa és én sietek a szállóba, s utána nézek, hogy szobát kapjak, be is kell rendezkednem, a mi hamar megvan, igaz, de még beszélni is kell a direktorral, tudod mit, édes cimborám, úgy lenne jó, ha te is feljönne, akkor mingyárt elintézhettek...

— Minek menne a nagyságos asszony? — szólt közbe Borbáth. S mert a két hölgy meglepődve nézett rá, mosolyogva fűzte rögtön hozzá: — Bocsánatot kérek, úgy gondolom, a nagyságos asszonynak ma nincsen dolga a színháznál, itt maradhat szerény körünkben, ha ő is úgy akarja, persze. Nagyon szeretnék, ha ma megtisztelné bennünket, mert holnap már játszanak, s akkor este őn is játszik, későn jó haza, talán már nem is látjuk, ma azonban szabad és ha nem vagyok szerénytelen, arra kérem, töltsé velünk ezt a néhány órát.

— Meg kell nézmem, itt van-e a pakk, s a nagy ládámot el kell hozatnom.
— A nagyságos asszony most úgyis a színházhoz megy, lesz olyan kegyes és utána néz. Ha itt a pakk, majd elhozatom azt a csodálatos ládát.

— Nevettek.
— De az a láda még ma kell nekem.
— A mint parancsolja; még ma elhozatom, estére már itt lesz ebben a szobában.
— Hát akkor nem jössz fel? — kérdezte Ilon.
— De igen, hiszen együtt vacsorázunk a vendéglőben.

— Legyen szabad arra kérem, hogy vacsorázzék velünk, ő nagyságával együtt, — s Borbáth Ilonhoz fordult: — Ha elintézte dolgát a szállóban, lesz olyan kegyes és újra idefárad és mi nagyon fogunk örülni, ha minél előbb viszontláthatjuk. És ugyebár nincsen rá semmi néven nevezendő ok, hogy önök az estét a szálló étkezőjében töltsék? Furcsa, belátom, hogy ilyen vakmerőn beleszólók az önök terveibe, pedig őszintén mondom, nem akarok és nem is szoktam tolakodni lenni.

— Meghívását nagyon szívesen fogadom, Borbáth úr, mert itt nagyon jól érzem magamat, kérem, ez nem bók, én mindent megmondok őszintén, úgy ahogy van, ha feltételezhetem, hogy ezzel a másiknak örömet okozok és mert tudom, hogy itt sokkal jobb vacsorát kapok, mint a Fekete Sas éttermében, első sorban azért, mert itt jóleső szeretettel látnak vendégül és én máris szeretek itt lenni, tehát köszönettel fogadom szíves meghívását, s a mint végeztem a honfoglalással, máris jövök, a viszontlátásra, Borbáth úr, pá, gyerekek, szerbusz, édes cimborám, ne sírj, majd nagyon sietek, hogy minél hamarabb itt legyek!

— És Ilon már künn is volt az udvaron, az utcán, útban a szállóhoz.

— Nagyon örülök, hogy itt marad! — És Etelka megölelte Emmát.
— Mindnyájan örülnék ennek! Ugyebár, Laczi fiam, te is örülsz, hogy a néni... de nézd csak! hiszen ez a te érdemed, pajtás!

Ha Laczika nem rohan ki az utcára, ön bizonyosan elmegye a házuk előtt és nem gondol arra, hogy hozzánk beszéljen. Úgy-e hogy elment volna? — szólt Borbáth diadalmasan.

— Itt voltam pedig és mégis elmentem szobát keresni. Csak azután derült ki, hogy a szoba, melyben laknom kell, itt van. — Emma mosolygott.
— Bocsánat, kegyeskedjék elhinni, mingyárt itt marasztaltam volna, fölajánlottam volna bármelyik szobánkat, de... előbb mégis meg akartam beszélni ezt Etelkával.

— Meg tudom érteni, elvégre mégis csak arról van szó, hogy ismeretlen embernek, idegenek adjanak szállást.
— Ne tessék félreérteni! Ő a kis gazdaszonyunk. Azért kellett vele ezt megbeszélni. És neki is ez volt a gondolata, hogy ajánljuk fel önnek az egyik szobánkat.

— Nagyon kedves. Hát te, kis pajtásom, örülsz-e, hogy most itt maradok? — Emma lehajolt a kis fiúhoz. — Szegénykém, megütödted a szájad szélét, s az orrocskád is megdagadt egy kicsit!

Laczika nem felelt, csak bólogatott: igen! Nagy kék szeme különös kifejezéssel csüggött a fiatal asszonyon.

— Mindnyájan őszintén örülünk, hogy nálunk marad! — mondotta Borbáth melegen.
Emma elpirult; kár volt fölvetni ezt a kérdést, még azt hiszi, kaczerkodom, gondolta; pedig isten látja a lelket, igazán nem akarok ettől az embertől semmit, mint a hogyan mástól sem akarok semmit, csak azt, hogy hagyjanak békében!

Laczika át akarta ölelni Emma nyakát; de látta, hogy a néni arca most elborul, erre megijedt, visszahúzódott, körülnézett, s mert Etelka volt hozzá legközelebb, megfogta a testvére kezét és szepegeve felsóhajtott.

Emma fölegyenesedett.
— Fél tőlem? Talán ritkán jön ide idegen ember? Majd összebarátkozunk mégis; meg fogod látni, milyen használható pajtás vagyok! A kisfiú húzódozott. Etelka rászólt, félig hangosan:
— Mi lelt, kis számár? A nénitől félsz? A néni nem bánt.

Erre Borbáth, már kissé ingerülten szólt Etelkának:
— Hagyd, kérlek! Ne törődj vele. Majd megokosodik. Félnék, hiszen még kicsi. Tehát rendben vagyunk! — fordult Emmához és mosolygott; röstellte hirtelen gerjedt mérgét. On, asszonyom, itt lakik ebben a szobában, Etelkával; de ha mégis úgy talán, hogy a leányom terhére van, tessék csak egész őszintén megmondani, fölmehet ő is a szobájába. Különben sem értem, mire való ez a próbálgatás. Etelka, menj a te szobádba, én is fölmegek lakni, Laczika meg a fräulein átmennek a zöld szobába, s a nagyságos asszony itt lakik csöndben, zavartalanul.

Etelka elszomorodott. Körülnézett a szobában, felsóhajtott, s így szólt:
— Akkor szólok Marisnak...
— Nem! — mondotta Emma. — Nem így állapodtunk meg. Etelka itt marad velem. Vagy talán félti tőlem?

— Engedelmet kérek, azt hiszem, nem adtam okot erre a föltevésre. Csak azért gondolom ezt így helyesebbnek, mert attól tartok, hogy ön nem fogja megmondani kéthárom nap múlva, egészen őszintén: Kisleány, ne haragudj, szeretnék magam lenni, csöndben, egyedül. Hanem fel fogja magát áldozni néman ennek a helyzetnek. Úgy tesz majd, mintha itt jól érezné magát. Mert van ember, a ki tűr, hallgat, legyűri óhajtsait, vágyait, csak azért, hogy egy másiknak ne szerezzen vele bánatot, vagy ne fakasszon benne keserű érzést azzal, hogy megmondja őszintén: Nézd, nekem ez így nem jó, változtassunk ezen, de

azért ne haragudj, mi jóbarátok maradunk, vagy helyesen: csak így maradunk jóbarátok. Az ember tűr, titkol, leküzd magában sok mindenféle vágyat, érzést, kívánságot, s a vége ennek nagyon szomorú!

Emma felvonta gesztenyebarna sűrű szemöldökét csodálkozóan; ámulva mosolygott:
— Valóban? valóban vannak ilyen emberek? A kik némán feláldozzák a maguk kényelmét, érzéseit, óhajait és így apróban egész életüket, nehogy megbántsák a másikat? Ilyen emberrel én még nem kerültem össze.

— Abból nem következik, hogy én nem ilyen ember, — felelte Borbáth. — Látta az Etelka szobáját, asszonyom, úgy-e hogy benne lakni nem áldozat?

Etelkának ez nem tetszett; meg is látszott rajta.

— Etelka lesz olyan szíves és itt marad, — jelentette ki Emma. — Igen, szeretek néha egyedül lenni, és akkor meg fogom mondani őszintén: Kedves gyermekem, most hagyjon magamra. De szeretek együtt lenni azzal, a ki nékem kedves és azt hiszem, mi jól fogunk megférni egymással.

— Teljesítem minden óhaját, asszonyom. Mégis legyen szabad emlékeztetnem arra, hogy az imént a barátnője határozottan kijelentette...

— Hogy mi nem lakunk együtt. Jóbarátok vagyunk és még sem lakunk együtt. Ez is nagyon érthető, tisztelt uram. Nem fűzők hozzá magyarázatot. Szíveskedjék ebbe bele nyugodni: Etelka velem akar lakni s én nagy örömmel fogadom.

Etelka arca ragyogott. Borbáth vállalt vont. Laczika nézte a felnötteket s nem értette, miért beszélnek annyit erről, a mi őt egyáltalában nem érdekli.

A fräulein jött; kelletlen volt és fanyar hangon jelentette:
— Egy fiú van künn az udvaron, azt hiszem, a nagyságát keresi.

— Köszönöm a szívességét, kisasszony, — mondotta Emma. Kiment. Az udvaron ma szatos kilencz éves fiú állott, nyugtalan szemmel nézett jobbra-balra, és meztelen piszkos lábát egymáshoz dörzsölte.
— Engem keresel?

— Azt izeni a Fekete Sasban a nacscsága, hogy tessék elküldeni a pakkért! — A fiú boldogan vigyorgott, mert megszabadult a mondókájától.
— Jól van, fiatalember! — Emma egy húszfillérest adott neki, s a fiú elrohant e váratlan vagyonnal, feje máris fantasztikus tervekkel volt tele.

A mikor Emma megfordult, Borbáth az ajtóban állt.
— Itt a láda. Hogyan hozassam el?
Erre Borbáth elkiáltotta magát:
— Pista!

Emma összerézzen. A kertből egy ember szaladt az udvarra; levett kalappal állt a gazdája elé:
— Tessék parancsolni!
— Tessék parancsolni, — fordult Borbáth Emmához.

— Lesz olyan szíves elhozza a ládám; ez egy jókora láda, meg van egy bőröndöm és egy utazókosaram is. — Felkacagott: — Látja, uram, ennyi mindenféle holmit cipelek magammal. Kegyetlen élet, ugyebár?

— De győzi jókedvvel, s ez a fő! — Borbáth a kocsihoz fordult: — Siess, fogj be mingyárt s menj a holmiért.

— Itt a névjegyem, — Emma kivett a retiküljéből egy kartonlapocskát, — keresse föl a Fekete Sas szállóban a színpadmestert, szóljon neki, ő majd kiadja magának a holmimat.

A kocsi köszönt s hátraszaladt az istállóba.
— Itt is hozzá kell fogni a rendezkedéshez. Fräulein!

A fräulein megjelent az ebédlő ajtajában.
— On a Laczikával a zöld szobába hurczolkodik.

— A zöld szobába?! — A fräuleinnek ez nem tetszett, nem is titkolta.

— Ne aggódjék! Az én holmimat mingyárt szállítsák fel a Marissal az emeleti szobámba; az ágyamat is; ott fogok lakni.

A fräulein egymásra szorította keskeny ajakát, hogy hirtelen szó ne pattanjon róla. Összehúzta vékony szemöldökét s komor, szigorú nézéssel meredt Borbáth arcába. Etelka és Laczika is kijöttek a szobából s oda álltak Emma mellé. Borbáth mosolygott.

— És csak azután hurczolkodik át Laczikával a zöld szobába. Azt is akarja tudni, hogy miért? Mert a nagyságos asszony nálunk marad, itt fog lakni Etelkával.

A fräulein nem szólt; sarkon fordult és bement a házba.

— Nem lát szívesen, nem tetszem neki, — jegyezte meg Emma csöndesen.

— Menj, Etelkám, nézz utána, a fräulein helyesen csinálja-e a dolgot. Vidd magaddal Laczikát is. Menjete, édeseim!

Etelka kézen fogta Laczikát s bement vele a zöld szobába, a hol hozzáfogtak a hurczolkodáshoz.

Sétáljunk addig a kertbe, ha úgy tetszik. — Csak mikor már messzebb voltak a háztól, folytatta Borbáth: — A fräulein már négy éve van nálunk, de hozzánk azért még ma is idegen. Nem tetszik itt néki semmi és senki, nem is lát itt szívesen senkit és semmit. Mégis itt van. De ugyebár, ez nem fogja őt zavarni? Ettől ha eltekintek, a fräulein pontos, megbízható, szorgalmas és bámulatosan fanyar. Szerencsétlen leány és nem lehet rajta segíteni.

— Van ember, a kin lehet segíteni? — mondotta Emma halkán, inkább csak magának. — De szép ez a kert! — Megállt és gyönyörködött a gondosan ápolt kert őszi pompájában.

Borbáth meglepődve nézett rá:
— Hogyan mondta? — Megérezte a hangján, hogy ez a kijelentés mélyen érinti.

Emma vállalt vont, nem szólt, lassan tovább ment a kert kavicsos útján.
— Azt hiszi, hogy az ember nem tud segíteni a felebarátján, a ki bajban van? Pénzt lehet adni a szűkölködőnek, de én a lélek nyomorúságára gondolok. Azt hiszi, hogy a ki lélekben szenved, azon nem lehet segíteni? Megeshetik, hogy egy ember lelkéből kispusztul a remény minden szála teljesen, és a szerencsétlen nem tudja, mitévő legyen, úgy érzi, úgy látja, hogy az ő életében minden hiábavaló. Ez a legkétségbeejtőbb, a legszomorúbb állapot. Nem jöhet ilyenkor valaki, felebarát, sorsadta testvér, asszonyom, egy ember, a ki új reményt, éltető iparkodást, termékeny akarást, új örömet, új kedvet plántál a szenvedő lelkébe? Mert ez több mindennél, ugyebár? Virágozó, majd gyümölcsöt érlelő hitet adni a szerencsétlennek, a ki erre rászorult! És ön, asszonyom, fölveti a kérdést: van ember, a kin lehet segíteni? Azt hiszi, az emberen nem lehet segíteni? Az embert nem lehet megmenteni? Én, kérem, szentül meg vagyok róla győződve, hogy igenis lehet rajta segíteni, egyben azonban igazat adok önnek: nem mindegy, hogy ki akar segíteni a másikon, mert ehhez nem elég a jószándék, ehhez különös erő kell. Igen, ezt elismerem. De kétségbeejtő elképzelni, már úgy értem, lesújtana, tönkretenne a gondolat, ha kénytelen lennénk felismerni, hogy emberen, a ki erre rászorult, ne lehessen segíteni! Ez... ez... ez... megismerésnek olyan szomorú, hogyhogyhogy... ki se tudom fejezni!

Borbáth ezt növekvő izgatottsággal mondta; nem volt ez pusztán elmélkedés. A mondatok, mondatrészek gyors ütemben bonygyantak ki a száján. A nyelve néha hirtelen megtorpant, és akkor tiszter is megismételte ugyanazt a kötőszót vagy éppen elmondott kis szó-csoportot; látszott a szemén, hogy keresi az agyában egymásra

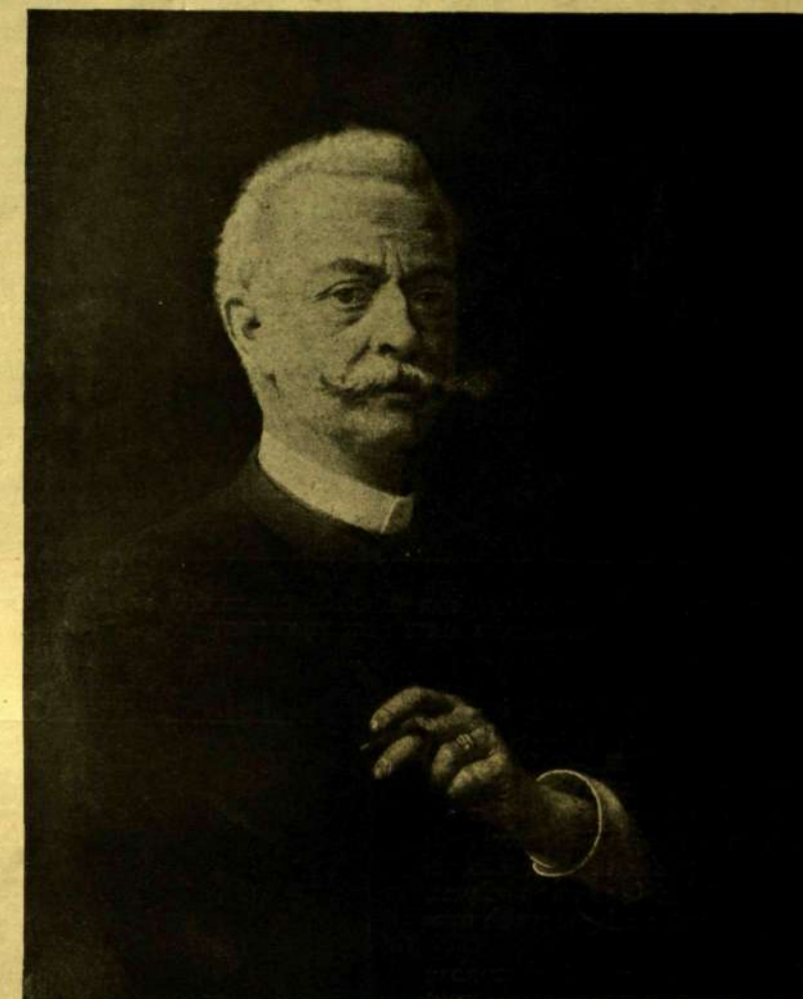
torló sok kifejezés közül a néki legjobban megfelelőt, vagy talán: melyet mingyárt ki is tud mondani. Barna arca beszéd közben kipirult, de el is sapadt; hangja, bajusza, az orrcimpája meg-megremegett.

Emma érezte, látta ezt a gyöngén elpalástolt belső küzdelmet; rosszul esett neki és mehökkent, mert akarata ellenére fájó sebhez ért. Ő ebbe a felismerésbe már bele nyugodott volt, azért mondta ezt. Vigyázni kell, gondolta; kár ennek az előzékeny embernek fájdalmat okozni. Elgondolkodott.

— De kedves itt ez a pad, leülhetünk ide. — És csak azután szólt: — Meglep, hogy a kijelentésem ennyire komolyan veszi. És miért látja benne a legsivárabb reménytelenséget? Azt hiszi, hogy én megállapítok? nagyfontosságú törvényeket hirdetek, melyeken elmélkedni meg vitatkozni kell? Azt, hogy embereken nem igen lehet segíteni, azért mondtam, mert ezt így láttam, így tapasztaltam. Sok mindenféle emberrel voltam már együtt, mint színész, elképzelheti, mindenféle társulatoknál. Itt láttam, hogy minden hiábavaló. Például: a ki kártyás, az kártyás, a ki iszákos, az iszákos, a ki lusta és naplopó, abból nem lesz szorgalmas ember, a ki hanyag és megbízhatatlan, az megmarad hasznavehetetlennek, a ki könnyelmű, az nem komolyodik meg senki kedvéért. Ezt tapasztaltam: hiába iparkodtak komoly emberek odaadón segíteni főképpen tehetséges emberen. Láttam ilyen esetet néhányat. Azért mondtam, hogy az emberen más ember aligha tud segíteni. Ha ez szabály, — Emma vállalt vont — akkor bizonyosan van kivétel is. Ha én hiszek a szabályban, ön okosan teszi, ha hisz a kivételben; ez a szebb, ez a jobb. És bizonyosan nem fog csalatkozni.

Mosolyogva, kedvesen mondotta ezt s már-már ezt is hozzáfűzte: Különben, mint minden, úgy ez is szerencse dolga! — de nem mondta.

Borbáth figyelmesen nézett az asszony arcába; nézte a szemét, a száját, a mosolyát. Kissé összerézzen a homlokát, úgy hallgatta Emma lassú, csendes, tagolt beszédét, hangja zengését, tiszta, tökéletes kiejtését.

WAGNER SÁNDOR, A MÜNCHENBEN MOST ELHUNYT HÍRNEVES MAGYAR FESTŐMŰVÉSZ.

— Milyen szépen beszél, milyen egyszerűen, okosan, világosan! S a mit mond, valóban olyan, mintha színtiszta bölcsesség lenne. Erre a magamfajta öreg ember féltékenyen kérde: Ugyan honnan veszi az ilyen fiatal teremtés az efféle bölcsességet, mely csak bő tapasztalatokból, keserű élményekből szűrődik le mint egy cepp extraktum...

(Folytatása következik.)

SZILVESZTER-EST.

Szilveszter-est, — a nap sóhajta döl le
A felleg-ágyra, minden oly hideg.
En búsan indulok a temetőbe,
És négy új sirra virágot viszek.

Óh! gyászos év, könnyek közt érkezél te.
És könny kísér, midőn napod leszáll.
Szép kedvesim közül e gyászos évbe
Négyet ragadt el tőlem a halál.

Egyik sirban hugom, a bájos asszony,
Gyermek-koromnak szép emlékeivel,
Hányszor jött hozzám, hogy mosolyt fakaszson,
Ma néma könnyem őt nem kelti fel.

A másik sirban ifjú szép hugocskáim.
— Óh! hány reménnyel tudtam nézni rád,
Te szép menyasszony, hű, szelid, okos lány!
— Im egy virág neked, letört virág.

A harmadikban ki alszol alatt már.
Óh! hány virágot vittem én neked,
S értök hány édes s fájó perczet adtál...
— Mind elmúlt, — de őrzöm emlékedet.

A negyedik sir — — Óh! az nincsen itten.
A lány, ki rám mosolygott s elhagyott,
Mikor enyémnek őt már vágyva hittem,
Csak vérező szívem mélyén halott...

Szilveszter-est, — homály borult a földre.
Bús esthomály, bágyadt, sötét, hideg.
En búsan ballagok a temetőbe,
És négy új sirra virágot viszek.

Budapest, 1918. decz. 31. Szász Béla

WILSON ELNÖK CSALÁDJÁNAK RÉGI HÁZA, ANYJÁNAK SZÜLŐHÁZA CARLISLEBEN, A MELYET WILSON ANGLIAI TARTÓZKODÁSA ALATT MOST FELKERESETT

Mi történt a megszállott területek magyar színészeivel?

Az ellenséges csapatok megszállása súlyos csapást mért a vidéki színészetre is. Az ország legerősebb és legnagyobb sikerrel működő társulatai kénytelenek voltak állomásaikat elhagyni és rövid ideig az volt a helyzet, hogy e társulatok tagjaira a legnagyobb nyomor várt.

A magyar kormány támogatásával azonban e szomorú kilátások nem váltak valóra, mert a társulatok legnagyobb részét sikerült magyar vidékeken elhelyezni és így — ha csak átmenetileg is — biztosítani tudták a művészek megélhetését és boldogulását.

Egy csomó megszállott városban egyébként akadálytalanul játszhatnak tovább a magyar színtársulatok. Sebestyén Géza telt házak mellett játszik Temesvárott és Füredi Béla társulata is folytatja előadásait Pécsen. A románok nem akadályozták meg, hogy Janovich Jenő dr. kolozsvári társulata tovább működjék és megvan a kilátás arra is, hogy Faragó Odön kassai és Polgár Sándor pozsonyi társulatainak működése elé sem gördítenek akadályokat a csehek.

A vidéki nagyobb társulatok közül e pillanatban egyedül Nádassy József szabadkai társulata szünetel. Szabadkán a szerbek játszanak. Szabó Ferencz társulata Nagyszombatból menekült el, ez a társulat fel is oszlott, de a tagok legnagyobb részét az Ország-

AZ AMERIKAI POLITIKAI BIZOTTSÁG TAGJAI A DUNAPALOTA SZÁLLÓ ELŐTT.

(1. Coolidge. 2. Martin őrnagy. 3. Goodwin. 4. Storey. 5. Zerkovitz kormánybiztos.)

vonulnia, de a színészek nem mentek ide, hanem Orosházára, a hol négy év óta nem játszott már társulat és a hol ennél fogva a művészeket igen nagy örömmel fogadták. Miklóssy Gábor előadásait Zenta helyett Kiskunfélegyházán kezdte meg és mivel a társulatot szintén kirabolták, a Nemzeti színház, Operaház és a Király színház adtak kölcsön Miklóssynak díszleteket és ruhát. Sajó Vilmos társulata szintén együtt van, sőt a direktor ki is egészítette a színtársulatot, a mely Pancsova helyett Kisvárdán kezd meg az előadásokat.

Aránylag csak kevés színész van szerződés nélkül. A direktorok ma is szívesen szerződnek a színészeket és színésznőket. Gyorsan találnak elhelyezést a katonaszínészek is, a kik egyébként az Országos Színészegyesületnél a katonaszínészek tanácsától nagyobb összegű ruhasegélyt kapnak. Erre a célra hétszáz ezer korona áll rendelkezésre, a miből eddig már százötvenezer koronát ki is osztottak. A színészek a segélyt nem készpénzben, hanem ruhában kapják meg és csak akkor, ha szerződést tudnak felmutatni.

A katonaszínészek különben társulatot is szerveztek és ez már meg is kapta az újpesti színházat, a hol Szomoró Miklóst bízták meg a vezetéssel. A társulat legközelebb meg is kezd már működését.

Paál Jób.

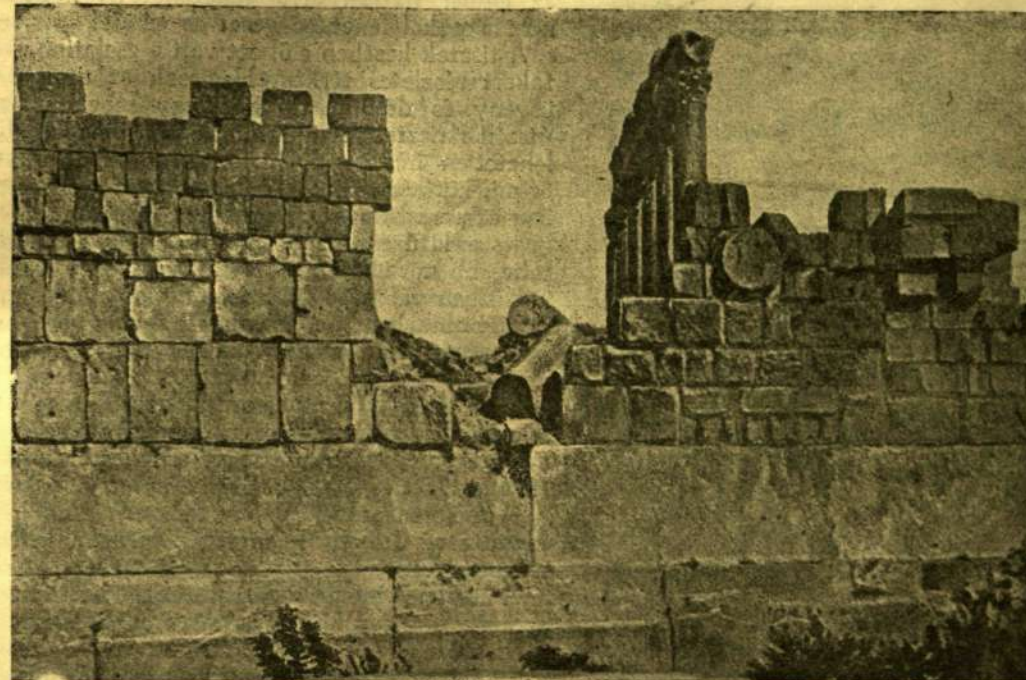

A BUDAPESTI EGYETEMI IFJÚSÁG TŰNTETÉSE AZ AMERIKAIKAI ELŐTT A DUNAPALOTA SZÁLLÓNÁL.

gos Színészegyesület elhelyezte. A direktor súlyos anyagi kárt szenvedett, a mennyiben egész díszlettárát és ruhatárát, egész felszerelését elrabolták tőle.

Bethleni-Bruckner László színtársulata, a mely normális időben Nagybecskerekben, Zomborban, Zentán, Verseczen és Lugoson játszott, kénytelen volt a szerbek elől elmenekülni, illetve hirtelen kellett, hogy távozzon, mert a szerbek haladéktalan távozásra szólították őt fel. A társulat együtt maradt és jelenleg Kőbányán játszik, a tagok akadálytalanul megkapják rendes gázsijukat. Heltai Nándor társulatát erőszakkal távolították el Nagyikindáról a szerbek. A társulatnak Halasra kellett volna menni, de mivel a halasi színháznak nem volt szene, Heltaiék karácsonykor Csongrádon kezdték meg az előadást. A társulat nagy része közben elszereződött és Heltai Nándornak részben új társulatot kellett szerveznie. Szabados Lászlónak Nyitráról kellett menekülni, a társulat hiánytalanul együtt van és Komáromban működik.

Fehér Imre erdélyi társulatát teljesen kirabolták. A színészek jóformán díszlet nélkül, egészen shakespeare-i módon Tordán játszanak most, a-tordai publikum méltányolja a helyzetüket és leszállította igényeit. Krémer Sándorné társulatának Deésre kellett volna be-

A baalbeki nagy Baál-templom ciklops-falai; alul a legnagyobb kőtömbökkel, a melyeket valaha építkezésre használtak.

Jupiter templomán k mennyezete.

A BAALBEKI ROMOK ANGOL KÉZEN.

Egy mecset romjai.

A háború folyamán az angolok kezére került az összeomlott török birodalom határterületéből Szíria is, ósrégi korok csodálatra méltó emlékeivel. A Libanon és Antilibanon hegység lejtői közötti völgyben, a melyben az Orontes folyó ered s a melyet az Aleppo felé vezető vasút fut át, az Antilibanon lejtőjén fekszik Baalbek ósrégi városa, a mely

egykor a Baal-kultusz főhelye volt. Hatalmas épület-maradványai vannak itt ennek a kultusznak a föníciaiak idejéből, a melyekhez később a görög-római korszakban, a mikor Heliopolisnak nevezték Baalbeket, más építmények is sorakoztak.

A legnagyobb és legnevezetesebb ezek közt a Nap temploma, a melyet a rómaiak Jupiter Baal templomának neveztek. Ennek az alépítménye a régebbi és nevezetesebb; roppant nagyarányú kövekből van összeróva, ezek közül három olyan van, a melyek bizvást mondhatók az építkezésre használt legnagyobb faragott köveknek: hosszúságuk körülbelül 21 méter, magasságuk és szélességük 4 méter, a súlyuk körülbelül 8700 métermázsza. Pompásan faragott és összeillesztett kövek, a közeli kőbányából hozták elő. E kőbányában még ma is hever teljesen kifaragva egy 23 méter hosszú, 4 méter széles és 5 méter magas kő, a melyet azonban nem használtak föl építkezésre.

E mögött az óriási templom mögött van Jupiter Baalnak egy másik temploma, a mely úgylátszik sohasem készült el teljesen, de 25 méter magas, pompás korinthusi hat oszlopon, egy 20 méter magas falra építve, mutatja ma is, milyen pompás építmény lehetett. Hatalmas kapujának fenmaradt szögletköve pompás faragványokkal van díszítve. Van itt még egy Antoninus Pius által épített s jó állapotban fennmaradt Bacchus-templom

Jupiter templomának kapuja.

és egy kis Vénusz-templom, melyet a keresztény időkben Szt. Borbála templomául használtak.

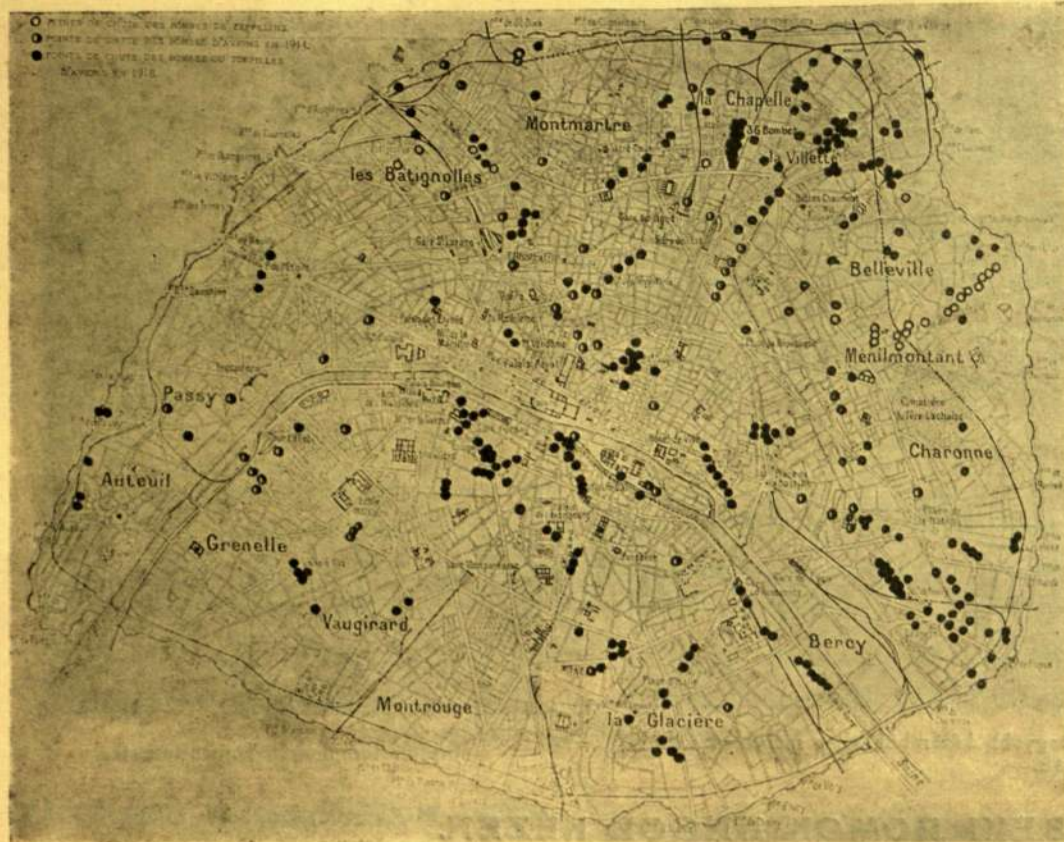

Jupiter (vagy Bacchus) templomának oszlopai.

Baal nagy templomának hat nagy oszlopa, mellettük Jupiter temploma.

AZ ANGOLOK ÁLTAL MEGSZÁLLOTT SZIRIÁBÓL. — FÖNICIAI, RÓMAI ÉS MOHAMMEDÁN MŰEMLEKEK BAALBEKBE.

A NÉMET MESSZEHORDÓ ÁGYÚK TALÁLATI HELYEI PÁRISBAN 1918 MÁRCIUS 23-TÓL AUGUSZTUS 9-IG.

RÓZSA A PUSZTULÁSBAN.

Elbeszélés. — Irta Csűrös Zoltán.

Ti itt ültök úgy, mint én, ebben a kávéházban és hallgattátok ezeket a cigányoknak a muzsikáját és nézitek ezeket a csunya és szép pesti nőket és kortyogtatjátok a bort és belebámultok a cigarettafüstbe és lapokat olvastok meg vitatkoztok és mégis szamarak vagytok. Én is számár vagyok, mert ha jól ebédelttem, valami meglepődöttség féltét érzek és ha egy regalia mediára szert teszek, Mohamed hetedik paradicsomában hallgatom a szép testű hurik zengedezéseit. Így éldegélünk egyik napról a másikra és kacsintgatunk a nőkre, futunk a kurtaszoknyás kis lányok után és izgulunk, ha egy asszonnyal randevura készülünk. Mert azt mondjátok, ez a legnagyobb gyönyörűség. Szamarak vagytok fiúk, én mondom ezt nektek, Salvator kapitány, ki sok földet bejártam négy év alatt, mint az az Odisszeuszának nevezett bolygó örgő, azaz hogy szamarak vagytok. De néha jobb észre térek. Olykor, ha a kapuczinem után belemeregnek a téli délutánba, a szivarom kanyargó füstjéből mindenféle emlékek tűnedeznek élm és én elfoglalom velük órák hosszat is. Ilyenkor, higyjétek el, okos ember vagyok, mert a legnagyobb bölcsesség és a legnagyobb gyönyörűség az emlékezés, a multban való élés, ezt rozsdásodó kardjára fogadja nektek Salvator kapitány. Pinczér, egy chartreust!

Látjátok, most is a multakkal van tele a lelkem. Nézem ezt a furcsa kávéházi oszlopot, a melyekre azt mondják, hogy barok

stílusú és olyan csillogó, aranyos és szeszélyes, mintha csak a jövődöbéli feleségemnek, a ki melesleg szólva, az ismeretlenség homályában titkolózik ezidőszert, a lelkét akarván kifejezni vele, nézem, mondom, ezt az oszlopot és a hajlatai mindenféle megjárt erdei szerpentinákat juttatnak az eszembe. Emlékszem, ilyen szerpentinákon ereszkedünk mi le Galicziába. Most is látok egy rózsaszálát valahol a galicziai pusztákon. Azt a virágot fiúk, a ki úgy látta, mint én, nem is tudja elfelejteni.

Akkoriban előre masiroztunk. Mert hiszen tudjátok, mi mindig csak masiroztunk, egyszer előre, egyszer hátra. Akkor épen vortárs volt. A zászlóaljunk az országút kellős közepén haladt. Azt mondták, az ellenség úgy elkotródott, hogy az elővédeink alig tudnak nyomában maradni. Hát mi csak mentünk, mintha királymanőver volna. Még jó, hogy az országúton menetelhettünk, mert istenverte pocskó éjszaka volt. Fekete felhők, mintha betintázták volna az eget, özönvíz szakadt a nyakunkba, még a sas sem láthatott három lépésnél tovább. Köröskörül zuhogott a záporos és a pusztaságokon kísértetiesen sivalkodó szelek hanczuroztak, mintha egy sereg láthatatlan madárfiókat sodortak volna el a fejünk felett. A víz tocsogott a bakkancsok alatt, a kulacsok és ásók zörögtek és a mint mély dörmögéssel baktattak a katonák, káromlóan a kósza időjárás, a vidék ronsasága és a menyországi szentek megbízhatatlansága irányában és imitt-amott foszforeszkáló lelkeként megvillódzott a tisztelék ektromos lámpácskája,

az ember bátran arra gondolhatott, hogy nem a pokol fenekére vezet ez az út?

A tisztelék kezében elől ott volt a zselatinba takart részletes térkép. Nemcsak az utolsó ösvény és dűlőt, de még egy magányos útszéli Krisztus-feszület is bele van pingálva, lehetetlen hát eltévedni. Lassan haladtunk és mi, kik a zászlóalj élén meneteltünk, minden öt perczen megállapítottuk hivatalosan, hogy a kitűzött útirányt még eddig a legteljesebb mértékig betartottuk.

Közben valami erdőfélék maradoztak el az út két oldalán, de ez is inkább csak rémlett, mert halandó szemre és a kis kézilámpák parányi fényköre nem hatott át valami messze ezen a vizes szurokfalon. Egyszer kétszer utászok verte hidon dobogtunk át és a megáradt patakok harsogva száguldottak a lábunk alatt.

— Félóra mulva faluhoz kell érünk, — mondta az őrnagy — kitartás, biztatni kell a legényeket.

A zászlóalj tovább vonszolta magát. A falu szótól a bakák új erőre kaptak, mint a fáradt farkas, ha közel érzi a libaólat.

— Közel a falu — futott át a zászlóalj. A szélcsikorgó, olmososdűj zord éjszakában a szemek előtt holmi nyájas házikók sárga ablaktáblái incselkedtek. Bent a szobában a boglyas kemence isteni meletget áraszt és a padlóra hintett piszkos szalma menyországbeli féderes selyemgő.

Csak mentünk tovább.

Egy félóra mulva ismét megszólal az őrnagyunk.

— Nem értem — mondja. Mert mi sem értettünk a dologból semmit.

A térkép a kezünkben. Nézzük jobbról balra, felülről alá, nézzük tiszter egymás után, csak nem értünk semmit. Itt hagyjuk el a patakot, itt balról a kocsiutat, a hármas útkereszteződés pár száz lépésre a hátunk megett, a falunak itt kell lenni az őrnagy előtt.

Épületnek, háznak, falufélének az útmentén nyoma sincs.

Talán eltévedtünk volna? Lehetetlen.

A zivatar, a vihar engedőben. A záporosót csöndes szitálás váltja fel, a szem is tovább ér, magányos bokrokat lehet észrevenni, a mint kővér kísértetként gubbasztanak fekete tócsák peremén.

De falunak híre sincs, hamva sincs.

Hát mégis eltévedtünk?

A tisztelék holmi hidegség fut át. A bizonytalanság érzete fog el. Még neki megyünk egy másik csapatunknak és egymásra lövünk a sötétségben! De az őrnagy erősen kardoskodik.

— A falunak itt kell lennie, lefogadom tíz Törleybe. Lefogadom tíz Mumba is!

Megállunk, nézdelődünk, fürkészzük az éjszakát.

— Valami kisebb falu — véli egyikünk, — talán bent van jobbról vagy balról, csak a cserjések takarják el.

Rövid tanakodás után megállapodunk, hogy a zászlóalj csatárláncot formál és úgy nyomulunk tovább. Muszáj, hogy rábukkanjunk erre az átkozott falura vagy micsodára.

A HOPITAL BOREA ROMJAI.

EGY GRÁNÁTTALÁLAT HELYE A RUE DE LILLE-BEN.

A NÉMET MESSZEHORDÓ ÁGYÚK PUSZTÍTÁSAI PÁRISBAN. — A francziák csak most hozzák nyilvánosságra az erre vonatkozó adatokat és képeket.

Az én századom jobbra vág neki. Lassú óvatossággal lépdélünk, bukdácsolunk a hepehupás buczkák között.

Köröskörül mellig erő bozót, mint a hogy gyerekkoromban az indiai tigris búvóhelyét gondoltam el. A bokrok egymásba kapcsolódtak és megfogták a lábunkat, meg a derekunkat. A levegő sűrű a káromkodástól.

— Istenverte egy hely — morogja egy hadnagyom — holt bizonyos, hogy eltévedtünk. Nem szólok, csak villantom a zseblámpámat. A fű megcsillan a sárga fényben. Néhol akkora, mint egy tízéves gyerek. És fantasztikus, elvadult törpenövésű fák birkóznak fojtogató izsalagokkal.

A hadnagy ismét fohászokodik.

— Ez a pesti korzó, hogy a villám vágjon bele.

Ekkor egy kiáltás fut bele az éjszakába. Ijedt, kétségbeesett, kurta felhördülés, mint a mikor valaki zuhan.

Az idegek felcsigázva, a szem majd kiugrik, beleszegezve a szélostromolta feketeségbe. A kiáltás mintha mellen vágna.

Megint kiált valaki. Ugyanaz a hördülés. Csak másutt, közelebből. Kis vártatva egy harmadik; ez meg ismét messzebb.

— Mi az? Megállás! — rikoltom. — Hé, fiúk, megálljatok! Avizálni tovább, halljátok, megállni!

Ismét pár segélykiáltás, elszórtan az éjjelen. Az eső már elállt.

Sipolok, ordítok, vezényszavakat hallok, mik elvesznek a messzeségben. Akkor már megálltak a fiúk. Jön szájról-szájra a jelentés, hogy a bakák valami mély vermekbe hulldosnak be, miknek nem látni a fenekét. Olyik meghalt, mert szót se szól, de mások fényvörögnek és vízben fulladoznak. A hely tele van mély és szűk gödrökkel.

Szerencse, hogy az égi háború elvonult. Száguldó felhők között kibukkant a hold, mint holmi röpülő tüzes boszorkány. A holdfényben megvilágítva fényelt előtűnk az esőben fürdőtt bozót. Látom, az én lábam előtt is vagy hat-hét lépésre egy gödör szája feketedik. Csak akkora, mint egy kút pereme.

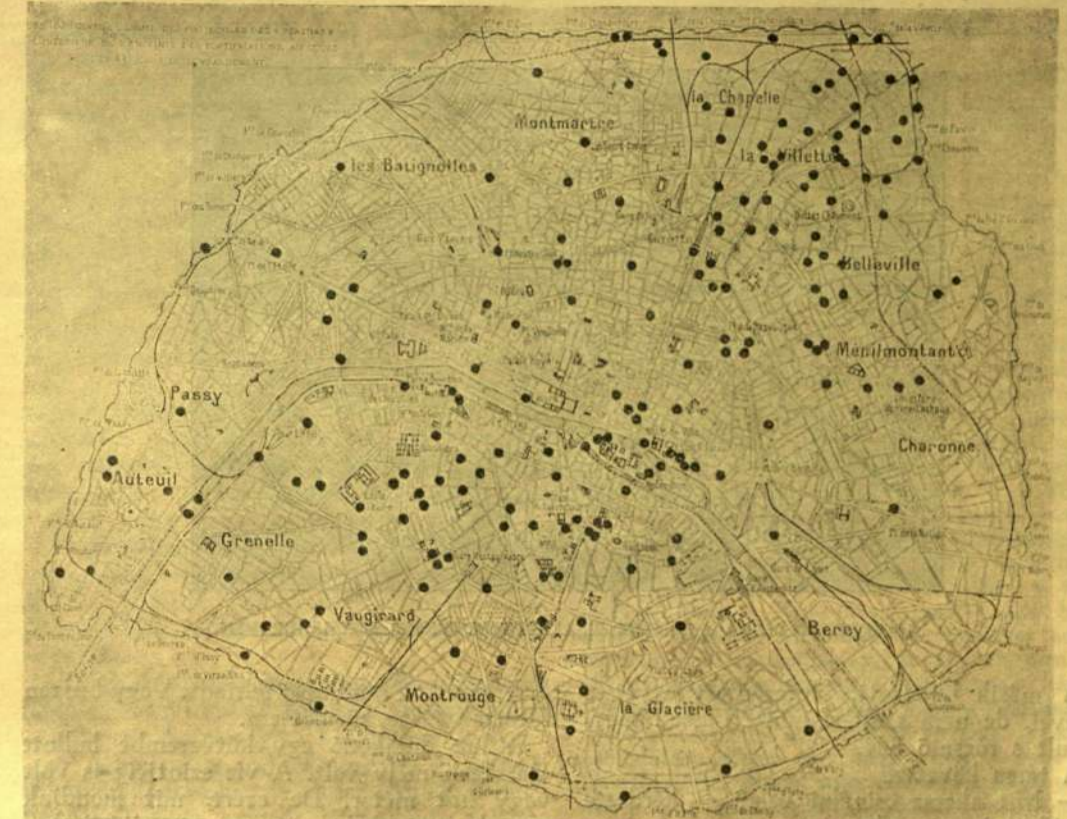
— Akármilyen legyek, ez egy kút — jegyzi meg a hadnagyom.

Nézem; igaza kell, hogy legyen, csak épen a kút kávéja hiányzik. A legények is szölgonganak felém, hogy elpusztított kávéját kútvermekre bukkanni a bokrosokban.

— Te — szólok én a hadnagnak fejszővel — mi rossz helyen, jobban mondván, jó helyen járunk. Ez itt a falu. Vagy inkább csak a helye annak.

Hát az bizonyos, hogy csak volt az a falu, mert mondom nektek, kő kövön nem maradt ott. Még a kővek morzsáját is elhordták a tolvaj szelek és elmosta az eső. Madárnem-járta hely volt az már akkor, zavartalanul burjánzott a fű, mint az amerikai puszták közepén, a vadnövény, cserje gyomlalatlanul tenyészhetett s benőtt mindent, mint száz év alatt a Csipkerózsza kastélyát.

Hogy miért vettem elő emlékezőm rekeszeinek tárházából épen ezt a hasonlatot, arra is rájuttok nemsokára.

A ZEPPELINEK ÉS REPÜLŐK ÁLTAL DOBOTT BOMBÁK TALÁLATI HELYEI PÁRISBAN.

Már most aztán mitevők legyünk? A térkép után a legközelebbi falu is, ha ugyan még valami falu formája volna, legalább két órai járóföldre van. A legénység holtra csigázott. Kiadtuk a parancsot: ott helyben sátorot verni.

Letáboroztunk, várva a virradatot, pihenve a tíz órai nehéz mars után. A tiszt legények perc alatt összeverték egy hosszú sátorot, ágakat tördelve padozatnak, hogy ne a lucskos földre kuporogjunk s ponyvát terítették alá. Gyertyafénylő megindult a ramslis nagyokat kortyogattunk a szilvóriumos kucacsból. Hej, akkor még jó snapszot ittattak velünk! Kint mindenki álomba merült, csak az örök járkáltak egy helyben, mint a részeg ember gondolata. Lassanként mi is meguntuk a kártyajárást és a fiúk egymás után elszenderültek. Első volt a kis bécsi zászlós, utolsó a hadnagyom. De már az is horkolt, mint egy diluviális szörnyeteg. Hanyatt feküdtem és elbámultam a szivarom kalandos füstjét, aztán megnehezedett az én szemhéjam is. Aludtam... Pinczér, még egy chartreust!

(Nektek elárulom, ez a kedvenc italom mostanában, mióta a Vippachnál leittam fogadásból evvel a zöld folyadékkal az ezredesünket, pedig annak igen öblös torka volt.) Egyszer valami hangot neszelek. Fölébredtek. Kint hajnalodott, ámbátor a falu eltűnt kakasainak a lelke sem kukorékol. A sátor nyílásain holmi szürkés derengés lopódzott be. A hadnagy alkalmasint ismét rohamozott álmában, mert többször dűnnyögte mély átérzéssel: Szurd belé... szurd hát belé...

A sátor mellett, kint, valami fojtott pusmogás.

Kik vannak odakünt?

Félrehajtom kicsikét a bejáratot jelképező sátorlapot, a melyre vastag és le nem mosható betűkkel volt festve: Entrée és kitékintek. A pirkadás szürke színeivel leöntve előttem a kis tisztás, a melynek a széle lere verték a tiszt sátorát. A tisztás másik széle felé két katona áll és diskurál. A századom napos káplára, meg az ügyeletes őrző vezető. Két alföldi fiú, jó pajtasok, egy vidékről, gondolom, egy faluból valók. Mert mindig együtt lehetett őket látni.

— Csuda egy rózsza — szól a káplár.

— Nézem, micsoda rózsáról folyik a szó? Hát ott látok, fiúk, egy egyetlen, sértetlen, szép magas rózsátot a bozót kellős közepén vagy két araszsal kimagasodva a bojtortján és gazos fű tömkelegéből. Egyetlen rózsátó, a mit a csodák csodája ebben a pusztulásban és enyészetben, mely még a követ is porrá marta, megkímélve tartott. És a hegyén egy virág. Egy kinyílóban levő rózsabimbó. Nagy, mint egy tyúktojás és a mint a kezdődő pitymaltában a gyöngye szél ide-oda ingatta, olyan volt, mintha a mesékből hagyta volna valaki ott.

A két altiszt le nem vette róla a szemét.

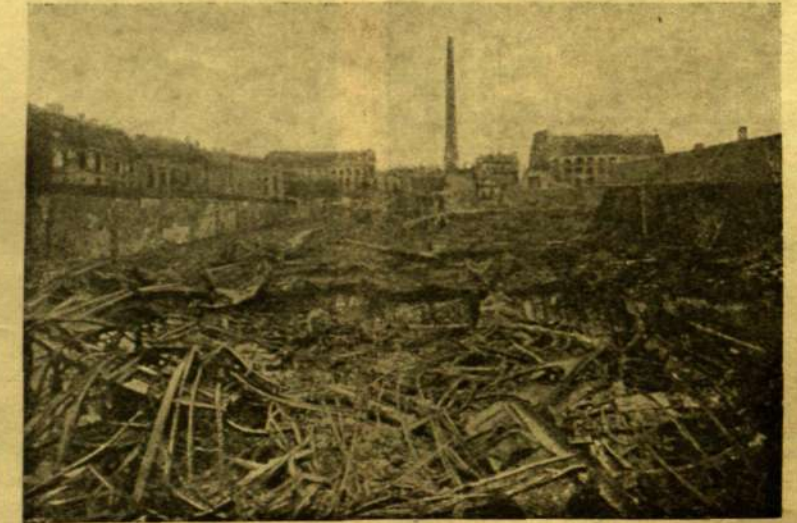
— Csuda egy rózsza, — hajtotta ismét a káplár.

— Az — hagyta helyben a másik — galicziai rózsza.

— Furcsa egy história, hogy ez így itt van, — szól mély meggyőződéssel a káplár.

A HADÜGYMINISZTERIUM UDVARA A MÁRCIUS 11-IKI REPÜLŐBOMBA DOBÁS UTÁN. LEÉGITT RAKTÁRAK A BOULEVARD VOLTAIRE 137 SZ. ALATT A JUN. 15-IKI TÁMADÁS UTÁN.

ZEPPELINEK ÉS REPÜLŐK PUSZTÍTÁSAI PÁRISBAN

LIEBKNECHT BESZÉL A NÉPHEZ BERLINBEN AZ «UNTER DEN LINDEN»-EN.

A másik bólintott, biccentett egyet a fejével, de nem szólt semmit. Lassan megindult a rózsátó felé.

A társa követte.

— Mit akarsz csinálni vele? — kérdezte félvállról és nyugodtan.

— Leszakítom.

— Az már nem lehet.

— Már mért nem?

— Csak úgy. Mert én szakítom le.

— Nekem van jussom hozzá, mert én látam meg előbb.

— Az mindegy. Nekem kell. Én hazaküldöm. Lenyomatom, levélben küldöm haza.

— Én is haza akarom küldeni. Én is le akarom nyomni és levélben hazaküldeni.

— Minek, a mikor neked nincs feleséged?

— Épen azért. A feleségednek minek rózsája?

— Én a babámnak küldöm a galicziai rózsát.

— A babádnak?

— Annak hát!

— Már pedig én a feleségemnek küldöm, az esküdt feleségemnek, halod, nem holmi szemétnék, halode?

Már akkor egymás mellé fogták.

— Mit mondtál?

— Azt. Szemétnék, azt mondtam, hallhatad, hogy mondtam. Ereszsz, hogy vegyem le a rózsát!

— Szemétebb a feleséged!

Már akkor egymás torkát fogták.

Hangtalanul viaskodtak... Egy pillanat volt az egész. Egy-két nehéz lélegzetvétel, holmi sóhajtsáféle hallzott és a két küzdő, mint egy test, hajlott a tisztás szélén ide-oda. Egy dobbanást, egy rántást láttam és akkor mind a kettő eltűnt egy perc századrésze alatt a föld színéről.

Zuhanás és loccsanás hangzott. Talpon voltam.

— Héj, emberek, katonák — bődültem el dühösen — kötelet, karót ide!

A közelben mindenki felriadt. Vagy huszan futottak össze körülöttem.

A két dulakodó egy kúverembe hullott alá. Igen mély volt. A víz szintjéig is volt vagy hár méter. De azért, mit mondjak nektek, nem telt bele öt perc és a két cimborát kihúzták a katonáim.

Már akkor nem volt semmi élet bennük... Hanem egymás torkát még mindig fogták... Egészen kivirradott. A pocskék éjszakára tündérszép reggel köszöntött be. Olyanféle napsugarak jöttek alá, mint Loreley haja. A sátoztábot, mely az elvadult térségen pakolt, sürgött, előntötte egészen a reggel ragyogása. Még az éjszaka oly rondának talált füvek is fénylettek, mint ezüstzöld kardpengék és a cserjeágakon millió briliánssá váltak a harmatcseppek. Odanézek a rózsabimbó felé. Mondom nektek, kinyitotta két rózsaszínű levelét... Azért ihatnánk, aszondom, pinczér, még egy chartreust!

A FÖLD HALÁLA.

Regény. (Folytatás.)

Irta id. Rosny J. H. — Fordította Laky Margit.

Viszont egy hármassorozat egyetlen csoport segítségével újraalakulhat, egy ötös sorozat pedig három csoport segítségével. A megcsontított sorozat újbóli képződése hasonlít a vasdelejesek genéziséhez. Ennek a genézisnek jelleme mélyeséges titok az ember előtt. A távolban megy végbe. A mikor egy vasdelejes megszületik, az ember mindig több más vasdelejes jelenlétét is megállapítja. A fajok szerint az egyén képződése hat órától tíz napig terjedő időt vesz igénybe. Úgy látszik, kizárólag indukciós tünemények okozzák. A megszülető vasdelejes újraképződése hasonló folyamat segítségével megy végbe.

Jelenleg a vasdelejesek közelsége körülbelül

ártalmatlan. Kétségkívül másképen állana a dolog, ha az emberiség szétterjedne.

A mikor őseink arra gondoltak, hogy háborút indítanak a vasdelejesek ellen, egyúttal módot kerestek, a mivel tevékenységüket fajunk hasznára fordíthatnák. Semmi sem szólt például az ellen, miért ne lehetne a vasdelejesek anyagát ipari célokra alkalmazni. Ha csakugyan így volt, elegendő lett volna a gépeket olyanformán megővni, a hogyan most az oázisokat védjük. Ez hajdan elég könnyen megvalósíthatónak látszott.

Az évkönyvekből kitérünk, hogy a kísérlet megbukott. Az új élet átalakította a vasat, mely így aztán ellenszegült minden emberi használatnak. Változatos szerkezete és delessége olyan lényegét kölcsönzött neki, mely nem alkalmas semmiféle kombinációra és semminemű irányított munkára. Kétségkívül úgy látszik, hogy ez a szerkezet egyöntetűvé válik és a delesség eltűnik az olvadás hőfokainak közeledtével (és főleg magánál az olvadásnál), de az ártalmas tulajdonságok ismét előtűnnek, a mint az érc lehül.

Egyébként az ember nem tartózkodhatik sokáig a valamivel fontosabb vasdelejes vidékeken. Néhány óra múlva beáll az anémia. Egy nap és egy éjszaka után végtelen gyöngeges vesz rajta erőt és csakhamar elveszti eszméletét. Ha nem jön segítség, elpusztul.

E hatás közvetlen oka az, hogy a vasdelejesek közelsége eltűntetni igyekszik a vörösvérsejteket. É gőmböcskék, melyek csaknem a tiszta hemoglobin állapotára esnek vissza, a felbőrön gyűlnek össze, azután engedve a vasdelejesek vonzásának, fölbomlanak és azokhoz hasonlóvá válnak.

Számos ok játszhatik közre a tünemény ellensúlyozásában és hátráltatásában. Járás közben semmitől sem kell félni. Még biztosabb dolog motoron menni. Ha az ember kátrányrostokból készült öltönyt vesz magára, legalább két napig dacolhat az ellenséges befolyással. A hatás gyöngül, ha az ember fejét északnak fordítva fekszik és nyomban csökken, a mikor a nap közel van a delelőhöz.

Természetes, hogy ha a vasdelejesek száma csökken, a tünemény mindjobban enged élénkségéből és bekövetkezik egy pillanat, a mikor elenyészik, mert az emberi szervezet nem adja meg magát ellentállás nélkül. Végre a vasdelejes hatás kezdetben a távolságok görbe vonalai szerint gyöngül és tíz méteren túl már észrevehetetlenné válik.

Fölfoghatjuk, hogy a vasdelejesek kiirtását őseink szükségesnek tartották. Metodikus küzdelmet indítottak ellenük. Abban a korszakban, a mikor a nagy katasztrófák megkezdődtek, ez a harc súlyos áldozatokat követelt.

A vasdelejeseknél kiválás ment végbe: mérhetetlen energiákat kellett felhasználni buja szaporodásuk megzabolozására.

Az erre következő bolygóbeli átalakulások kedveztek az új uralomnak. Mintegy kárpótlás képen azonban, jelenléte kevésbé nyugtalanító lett, mert az iparhoz szükséges

III. A gyilkos bolygó.

fém mennyiség peródikusan fogyott és a szeizmikus zavargások nagy tömeg színvasat tüntettek el, a mihez a támadók nem férhettek hozzá. Így az ellenük folytatott harc is engedett hevéből, míg végre egészen ellanyhult. Ugyan mi volt ez a szerves veszedelem a megmérhetetlen, csillagzati veszedelemmel szemben?...

Jelenleg a vasdelejesek nem igen nyugtalanítanak bennünket. Vörös hematitból, limonitból vagy kovácsolt vasból készült, kátrányval fődött körfalainkkal sérthetetleneknek gondoljuk magunkat. De ha valamely valószínűleg földalatti forrongás visszavezetné a bolygó fölületére a vizet, az új uralom kiszámíthatatlan akadályokat gördítene az emberiség fejlődésének, vagy legalább is némimemű szétterjedésének útjába.

Targ hosszas pillantást vetett a síkságra és mindenütt észrevette az ibolyaszínű árnyalatot és a vasdelejes halmazok sajátságos, kanyargó alakjait.

Igen, — mormolta, — ha az Emberiség némileg szétterjedne, előlrel kellene kezdenünk őseink munkáját. Az ellenséges hasznosítani kellene vagy elpusztítani. Félek azonban, hogy lehetetlen volna őket megsemmisíteni: egy új uralomnak magában kell hordoznia a sikernek azokat az elemeit, melyek dacolnak a vénhedt uralom előrelátásával és fáradt erővel. Ellenben miért ne lehetne olyan módszert föltalálni, a mi lehetővé tenné, hogy a két uralom együttesen fönállhasson és segíthesse egymást? Igen, miért ne?...

Hiszen a vasdelejes világ a mi iparunknak köszöni eredetét. Nem a mélyeséges összeférhetőség jelét kelle ebben látnunk?

Azután a nyugaton sorakozó magas hegy-csúcsokra emelte szemét.

— Fájdalom! álmaim nevésegesek! És mégis... mégis! Nem ezek éltetnek-e? Nem ezek nyujtának-e valamit abból a fiatalos boldogságból, a mi örökre elhagyta az emberek lelkét?

Főlegyenestett. Kissé megdobbant a szíve: Az Árnyékok Hegyének bevágódásában három nagy, fehér röpülőgép jelent meg.

Uglátszott, mintha ezek a röpülőgépek horzsolnák a szakadék fölé hajló Bibor-Fogat. Narancsszínű homály borult rájuk, azután ezüstös fényvel vonta be őket a déli nap.

— A Vörös Földek követi! — kiáltott föl Manó.

Mivel szavait nem társaihoz intézte, kiáltása csupán hívó kiáltás volt. A két légi csapat fokozta sebességét és a halvány tömegek csakhamar odasimultak a Mély Források gépeinek smaragdözlöd evezőtollai mellé. Az üdvözlések elhangoztával csönd állt be. A szívek nehezek voltak. Semmi zaj sem hallatszott a csavarok gyöngye bűgésán és az evezőtollak horzsolódásán kívül. Valamennyien érezték e sivatagok kegyetlen erejét, pedig úgy látszott, mintha győzelmes uraiként haladnának fölöttük végig.

Targ végül felénk megkérdezte:

— Fölbecsülték már a szerencsétlenséget?

— Nem, — felelt egy sötétarcú pilóta. Ez még hosszú órákba kerül. Csak annyit tudunk, hogy a halottak és sebesültek száma jelentékeny.

— És ez még semmi sem volna, de attól félünk, hogy több forrást is elvesztettünk.

Nyugodt keserűséggel hajtotta le fejét: — Nemcsak a termés pusztult el, hanem sok élelmiszerkészlet is eltűnt. Mindamellett, ha újabb lökés nem ér bennünket, a Mély Források és a Pusztulás segítségével élhetünk még néhány esztendőig... A faj szaporodását egyelőre megátoljuk és talán senkit sem kell fölládozunk.

Egy percig még egymás mellett röpült a két légi csapat, azután a sötétarcú pilóta irányt változtatott és a Vörös Földek röpülői eltávolodtak tőlük.

Rettenetes hegyecsúcsok közt, szakadékok fölött és egy lejtő hosszában haladtak át, melyet valaha legelők borítottak: most a vasdelejesek szaporodtak rajta.

— A mi azt bizonyítja, — álmódzott Targ — hogy ez a vidék gazdag emberi romokban!

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Pesti album. Krúdy Gyula a legkelemesebb és legérdekesebb beszélgetők egyike. Ez az ő ereje, a beszédnek egész különös adománya, a mit első sorban a hang tesz, az író lágy, érzi, meleg hangja, a melybe mindig elegyül egy kis szomorúság, az elmúlt és meglevő dolgok melancholiája, az élet fájdalmas szeretete, a mely ezen az alaphangon fölül mindig másképp modulál a szerint, hogy miről és mit beszél s a melyben tulajdonképpen az beszélő élete és egyénisége lélekliz. Erős lira van ebben a hangban, búsongó, kissé szentimentális, de nem férhasság nélkül való, — az író maga is meghatódik a saját hangjától, mint a magányos esteli muzsikáló, a kiből könnyeket fakaszt a saját hegedűjének a szava. Ez a fontos, ez a hang, fontosabb a mondanivalónál is, a mely nem egyszerű kis-súlyú és elfolyó, mindenki másnak az ajkáról irrelevánsnak hatna, de Krúdy az elmondás módjával jelentékenyebb érdekessé tudja tenni. Alakok suhanak el előttünk, felhomályban, nem is a földön járva, hanem csak úgy lebegve, fantomok inkább, mint realitások, nem megfigyelés és valószerű reprodukálás szüleményei, hanem a futó hangulati, az író belső hullámzásának kivetődései a világ sötét felületére. — Krúdy nem vesződik azzal, hogy szigorú, biztos és határozott körvonalakat adjon történeteinek és alakjainak, az életnek nem az anyaga, hanem a muzsikája hat rá, nem három dimenzióval dolgozik, hanem mint a spirítiszták a szellemeket, egy negyedik dimenzióba, a saját hangulatába helyezi el a világ képeit, a mint feltűnnek előtte. Semmi más nem tartja össze mondanivalóját, mint a belső áradó lira, ő nem komponál, nem osztja be színeit és formáit bizonyos terv és cél szerint, inkább úgy dolgozik, mint a naturalista muzsikus, a ki kóta nélkül, nóta nélkül is, csak úgy hegedüli magának azt, a mit a hangulata pillanatnyilag sugall neki, a nélkül, hogy törődne vele, hol lesz vége egész szabálytalanul csapongó áriájának, meddig terjednek ki és milyen részét foglalják magukba a hangok világának. Egészen sajátságos művészet a Krúdyé, teljesen az ő saját műve, senki máséhoz nem hasonlítható, minden megszokástól és tradíciótól független, minden befogadott formát felbomlasztó, kizárólag és teljesen az ő egyéniségétől függő, — mindennél bizonyítottabb erejű próbája annak, hogy a művészetben végeredményben minden az emberen múlik, a művész személyiségén.

Kacziány Ödön, lapunk régi művész-munka-

A CSÁSZÁRI PALOTA FŐBEJÁRATA AZ OSTROM UTÁN.

A VILMÓS CSÁSZÁR-EMLEK EGY LEDÖNTÖTT OSZLOPA.

EGY TŰZÉRSÉGI TELITALÁLAT AZ UDVARI ISTÁLLÓN.

A SPARTACUSOK FORRADALMA BERLINBEN

társa előfizetést hirdet *A régi művészvilágból* című könyvére, a melyben emlékeit írja meg gyermekkoráról, a régi Pestről, müncheni tanuló éveiről az 1870-iki háborút közvetlenül megelőző időben, párisi idejéről, Munkácsyról, Zichy Mihályról stb. A könyvet a Magyar Írók Társasága fogja kiadni, ára 10 korona, a szerző neve aláírásával ellátott példánya 14 korona.

Időszerű kérdések. Ez alatt a cím alatt *Kárpáti Aurél* szerkesztésével új füzetes vállalat indult meg a Táltos kiadóvállalatnál. Egyelőre három füzetet jelent meg. Az elsőt *Buza Barna* földművelési miniszter szól *Magyarország igazáról*; röviden, pregnánsan állítja össze álláspontunk fő pontjait ellenségeinkkel szemben. A második füzetben *Illés Béla* próbálja megállapítani a szellemi munkások elhelyezkedését a szocializmus kereteiben. A harmadikban *Braun Róbert* szól egyik legkínosabb kérdésünkről *Magyarország feldarabolása és a nemzetiségek* címmel. Rövid foglalatát adja a nemzetiségi kérdésünknek a lapidárisan kifejti az ország esetleges feldarabolásának az emberiség kulturájára, a nemzetiségekre és a Magyarországra egyaránt végzetes következményeit.

HALÁLOZÁSOK.

Elhúnytak a közelebbi napokban: *Ambrozovits Dezső* író és műkritikus ötvenöt éves korában Budapesten. A képrás esztétikáját szolgálta igen jelentékeny képzettséggel, kiművelt ízléssel és higgadt ítéllettel, a melyben mindig bizonyos mérsékletre törekedett. Titkára volt a Képzőművészeti Társulatnak, a melynek föllendítése körül sok érdemet szerzett. Mint belletrista sikereket ért el, legutóbb megjelent egy verskötete és értékes tevékenységet fejtett ki a műfordítás terén, kivált az orosz irodalom több termékeinek átültetésével. A Vasárnapi Ujságban is több költeménye jelent meg és sokat fordított lapunk részére is országból. Régióta szenvedett szívbajban. Sétaközben az utcán hirtelen rosszul lett és kocsin a lakására szállították, de már nem lehetett rajta segíteni. Rokonsági kötelek fűzte a Kossuth-családdal. — *Pap Kálmán* dr. kassai ítéltáblai bíró, Budapesten. — *Pozsonyigetfalvai Dobrovits Mátyas* dr., a pozsonyi egyetemi kórház igazgatója, a pozsonyi evangélikus egyházközség felügyelője, az evangélikus teológiai akadémia tiszteletbeli tanára Pozsonyban hatvankilenc éves korában. — *Harzer József* főgimnázium tanár 63 éves korában Nagybecskerekben. — *Simon Jakab*

gabonakereskedő és a tőzsde volt alelnöke Budapesten. — *Wittmann Mór* dr. udvari tanácsos, a budapesti ügyvédi kar ismert tagja, hetven éves korában Budapesten. — Felsőörszói *Lieszkovszky Vidor* hetven éves korában Vácson. — *Tóth Dezső* szentferenczi áldozópap helyettes házfőnök ötvenhárom éves korában Szolnokon. — *Danczkai Pattantyús-Abraham Béla* dr. vezértörzsorvos, a Hadigondozó Hivatal Császárfürdő-intézetének ügyvezető igazgatója a harcztéren szerzett betegségében hatvanegyes éves korában Budapesten. — *Kozma Nándor* hírlapíró harminckét éves korában Budapesten. — *Tamásfalvy Thury Ignác*, állami közjegyző Belényesen. — *Merényi Lajos* dr. főlevéltáros hatvanöt éves korában Kismartonban.

Lászlófalvi Eörszög Józsefné, szül. *Roulovoits Hermin* kilencvenkilenc éves korában Budapesten. — *Özv. Nagy Győzőné* altábornagy özvegye, ötvenhat éves korában Budapesten. — *Szilágyi Erzsébet* festőművész huszonöt éves korában Budapesten.

Szerkesztői üzenetek.

Kikeletkor. Pacsirtaszó. Meleg hangú versek, őszinték, de technikában nagyon fogyatékosak és nyelv dolgában is feszesekek és konvencionálisak. **Miért élünk?** Lapos és prózai a kifejezőmódja s a mondanivalója sem emelkedik a mindennapiság fölé.

**A «VASÁRNAPI UJSÁG»
66-ik évfolyama.**

A „Vasárnapi Ujság” a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap évenként több mint 130 íven s több mint másfél ezer képpel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

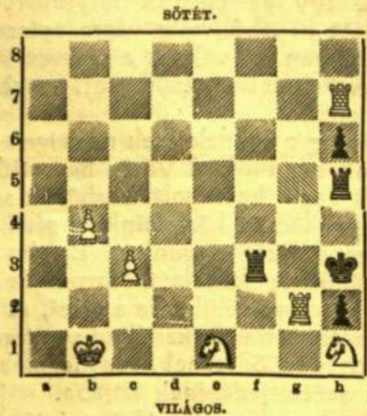
Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 12 korona, félévre 24 korona, egész évre 48 korona.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalába, Budapesten, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

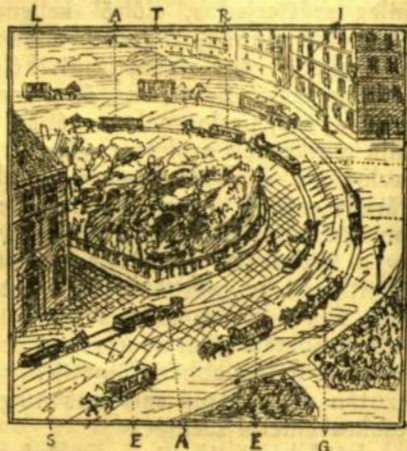
SAKKJÁTÉK.

3137. számú feladvány Johansen Knud-tól Kopenhága.

Világos indul a harmadik lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 50-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *Csilloag a harmat a rózsalevélén.*

Felolós szerkesztő: **Hoitsy Pál.**

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármegyeczka 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

FOGAK és teljes fogorok szájpádliás nélkül, a gyökerek eltávolítása fölételeg. Szpecialista fog- és szájbetegségeken.

FOG -lőmek, arany fogkoronák és aranyhídak. tartós porcelán- és aranytűk. tis évi jóállásnak.

FOG -huzás teljes érzéketlenléssel; hasznavehetetlen, régi fogorokot átalakított. Vélőknek egy nap alatt kiöltöztetnek. — Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDŰS JAKAB fogorvos, egyetemi orvosudor, Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest, VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

**MATTONI-FELE
GISSHÜBLER** természetes égvényes SAVANYÚVIZ.

Vadászsportot űzők figyelmébe ajánljuk a „**NIMRÓD**” KÉPES VADÁSZUJSÁG-ot. Állandó melléklete „**A vadászeb**” című ebtenyésztszi szaklap. Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva. Szerkesztő: lovag **KERPELY BÉLA.**

Előfizetési ár mindkét lapra: egész évre 20 K és 10 K háborús pódljól összesen 30 K fél * 10 * 5 * 15 * negyed * 5 * 2.50 * * 7.50 *
Egyes szám ára L— K.
Tessék mutatványszámot kérni. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám. (Franklin-Társulat.)

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett. Rövid idő alatt dus haját növeszt és megakadályozza a hajhullást, megóvja a korai őszülést és az ősz hajának eredeti színét visszaadja. Egy hónap alatt lényeges eredmény. Ára 15 és 20 K. **BOTÁR Z. REGINA** kozmetikai műintézet. Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em.

Lejátszott vagy törött **hanglemezek** 150 fillér darabonként megvételnek **WÄGNER** «Hangszeráruháza» Budapest, József-krt 15. Flók: XI., Ráday-n. 18. Telefon: József 35—92

Külföldi parfümök Ajánlok legismertebb parfüm-évtel deklánkt: Tulipán, Cour de Jeanette, Chéolier de Orsay, Quelque fleur, Ambre Antique, Baischnri, Lorigan 12—K. Róza bonafide, Hygiea, Chypre, Tulle, Vadencum, Seranaissima, Rairóli mákvirág, Iboya, Ideal, Khama, Isola bella, Lorna, Bavardie, Orgona, Iyongvirág, Akacia, Orchidea parfümöt 7—koronáért deklánkt, utánvétell. Gyártalep: **Hyvarion & Comp.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSS ANTAL kiviteli háza,** Budapest, VIII., József-körút 23. félmelet.

Gyermekeknek legbiztosabb szer váltóláz hűdelelés és számar-köhögés ellen a magyar orvosok által 40 arany-nyal jutalmazott **Rozsnyay világhíró Chinin-czukorkája és Chinin-csokoládéja.** Nem keserű és így gyermekek szívesen veszik. Milliónumi nagy érremmel kiténtve és törvényesen védve. A valódi készítmény csomagolópaprosán. **Rozsnyay M. névalírása Rozsnyay Mátyas gyógyszer.** Kapható minden gyógyszerárban. — Készíti a feltaláló: **Rozsnyay Mátyas gyógyszer.** Aradon, Szabadság-tér.

Elsőrendű hegyajjal, jól össeszerelt, erősen kifejlesztett, egy- és kétéves gyökere rajzista **szőlőoltványok.** Továbbá, mindenütt jó sikerrel telepíthető, elsőosztályu garantiált fioxeramentes Nova-féle hazai fehér és külön vörös gyümölcsű dúsgyökereztű, rendkívül kifejlesztett magántermő **szőlővesszőkből** Kettőmillió darab mérsékeltlen olcsó árak mellett kerülnek előadásra, új árjegyzéket kívánatra díjmentesen küld. Cím: **„NOVA” szőlővessző- és szőlőoltványtelep kezelősége.** ARAD, Szabadság-tér 10.

Új szépirodalmi és egyéb könyvek!

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD
új regénye:

TŰZKERESZT

A népszerű író nagysikerű regényének, a «Tűzpróba»-nak folytatása

Ára 10%, felárral 15 korona 40 fillér

KÓBOR TAMÁS
legújabb regénye:

A HALÁL

Ára 10%, felárral 14 korona

KAFFKA MARGIT
a most elhunyt hírneves írónő utolsó könyve:

A RÉVÉNÉL

Ára 10%, felárral 9 korona 46 fillér

ÜCHTRITZ AMADE grófné
bárá **BÁNHIDY STEFÁNIA**

ANTA,
EGYIPTOMI HERCZEGNŐ

Ó-EGYIPTOMI REGÉNY

Ára 10%, felárral 14 korona 96 fillér

LACZKÓ GÉZA
új regénye:

**NÉMET MASZLAG,
TÖRÖK ÁFIUM**

REGÉNY

Ára 10%, felárral 19 korona 80 fillér

MAGYAR KÖNYVTÁR

Szerkesztő **RADÓ ANTAL**

Új füzetek: Egy-egy szám 50 fillér.
902—904. Kepes Emil. Elektromosság, sugárzások, anyag.
905—907. Alexander Bernát. A háború után.
908—910. Mark Twain. Az ellopott fehér elefánt. Fordította Kislegény Kálmán.
911. Rudyard Kipling. Muszkák foglya és egyéb történetek. Fordította Benedek Marcell.

OLCSÓ KÖNYVTÁR

Alapította

GYULAI PÁL

Szerkesztő

HENRICH GUSZTÁV

Új füzetek: Egy-egy szám 40 fillér.
1888—1893. Geréb József. Klasszikus világ és modern műveltség
1894—1902. Irk Albert dr. Nemzetközi jog.
1903—1910. Verner von Heidenstam. Szent György és a sárkány
Történeti elbeszélések. Svédből Leffler Béla.

FŐVÁROSI SZINHÁZAK MŰSORA

365—369

**PAUL HERVIEU
BAGATELL**

SZÍNŰ HÁROM FELVONÁSBAN

Fordította **ABRÁNYI EMIL**

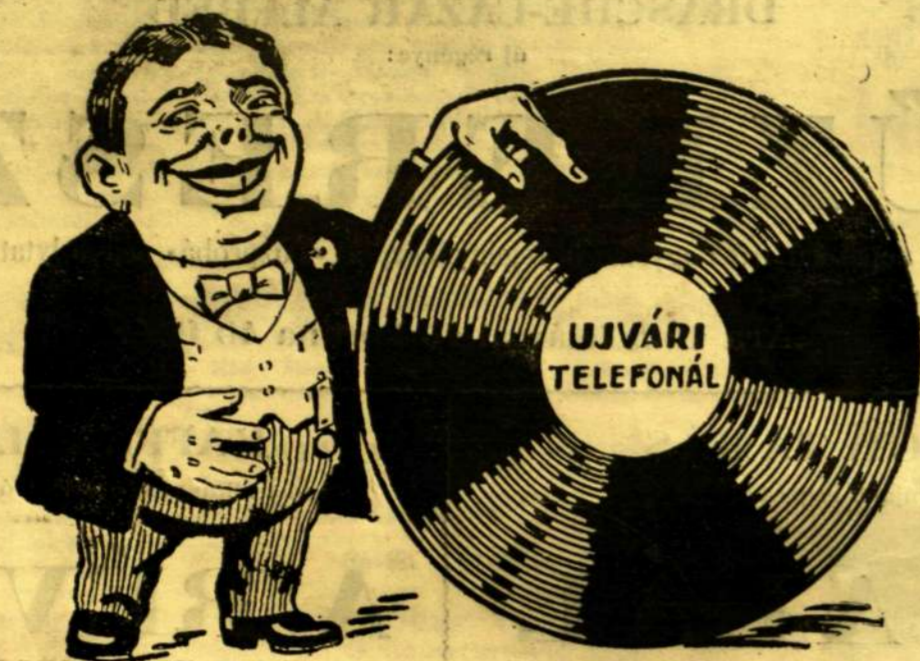
A Nemzeti Színház nagysikerű ujdonsága

Ára 2 korona 50 fillér

A FRANKLIN-TÁRSULAT ÉS LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai) R.T. kiadásai

KAPHATÓK MINDEN KÖNYVKERESKEDESBEN.

Ez az a lemez!!!

MUSZÁJ NEVETNI! „Ujvári telefonál”

a címe annak a legújabb kétoldalu tréfás hanglemeznek, melyet Ujvári Károly adott elő. Ezen a hanglemezen a

kitünő komikus

felültmulja önmagát, olyat nyujtott, a mely e lemezhez fűzött óriási várakozást, teljes mértékben igazolja, szóval

a legjobb lemez produkeziót. E lemez **pénzért nem kapható**, csupán hat darab használt, lejátszott lemez ellenében, kizárólagos joggal ∞

W Á G N E R

országszerte elismert elsőrendű magyar hangszer- és beszélőgépek áruházában

Budapest, József-körút 15.

Telefon: József 35—92

Fiók: IX., Ráday-utcza 18.

Beszélőgépek 300 K-tól 1500 K-ig. • Lemezjegyzék és árjegyzék ingyen.

5 SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, FEBRUÁR HÓ 2.

Szerkesztőségi iroda: IV. Várnegy-eutca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 1 Kor.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 48 — korona
Félévre — 24 — korona
Negyedévre — 12 — korona

Külföldi előfizetőknek a postailag meg-
állapított viteldij is esatolandó.

KARHATALMI KÉSZÜLTÉG GÉPFEGYVERE EGY AUTOMOBILON A VÁSÁRNAPI JANUÁR 26-IKI Tüntetéskor

AZ „ÉBREDŐ MAGYAROK” SZERVEZKEDÉSE BUDAPESTEN.